

2. Національний банк України. Офіційний сайт. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://bank.gov.ua/>

УДК 336.71

А. В. Олійник,

старший викладач, здобувач кафедри фінансів
та банківської справи,
Хмельницький національний університет

РЕКАПІТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ БАНКРУТСТВУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Фінансова криза в банківській системі України 2008 року показала, що рекапіталізація не завжди є дієвим інструментом виходу з кризи та протидії банкрутству комерційних банків. У той же час ряд країн використовують рекапіталізацію для реабілітації діяльності збанкрутілих банків.

Незважаючи на той факт, що діяльність банків в умовах ринкової економіки регулюється ринковими механізмами, держава зацікавлена в стійкості та стабільності банківської системи як гаранта ефективного розвитку виробництва та соціально-економічного розвитку суспільства. Однак, 2009 рік показав, що банківська система може бути збитковою, а ряд банків перебувати на межі та у стадії банкрутства.

Проблеми підвищення ефективності державного регулювання банківської діяльності знайшли відображення в працях багатьох науковців: О.І.Барановського, В. Довгань, В. В. Коваленко, Л. Конопатської, В. Крилової, В.І. Міщенко, Д. Полозенко, С. Ревверчука, В. Рисіна, А. О. Єпіфанова, К. Черкашиної та ін. У той же час недостатньо досліджені питання рекапіталізації банків, державної політики відносно реорганізації нежиттєздатних банків і механізмів запобігання їх банкрутству.

Метою дослідження є аналіз наслідків рекапіталізації та визначення і обґрунтування її ефективності в механізмі протидії банкрутству комерційних банків.

У своїй діяльності банки виступають фінансовими посередниками, які акумулюють тимчасово вільні кошти суспільства і мають зобов'язання щодо їх повернення та відповідальність за збереження. Отже, ефективність використання залучених ресурсів з однієї сторони є мірою комерційної успішності комерційного банку, а з іншої важливим фактором соціально-економічного розвитку країни. Оче-

видно, що в життєздатності комерційного банку зацікавлений як сам банк, так і держава в особі відповідних регулятивних органів.

Одним із інструментів протидії банкрутству банків є рекапіталізація. Рекапіталізація (від лат. Re — повторна дія) — термін використовується, як правило, при характеристиці діяльності банківського сектора економіки і означає відновлення статутних капіталів банків та інших кредитних організацій. Рекапіталізація — це зміна структури капіталу компанії (напр., обмін облігацій на акції), що найчастіше виникає через банкрутство [1].

Під час фінансової кризи держава рекапіталізувала ряд банків серед яких: банк «Надра» — 9,5 млрд грн, «Родовід Банк» — 8,4 млрд грн, «Укргазбанк» — 5 млрд грн, «Київ» — 3,56 млрд грн [2]. Сьогодні наслідки їх рекапіталізації є неоднозначними. З одного боку рекапіталізація підвищила довіру до банків і банківської системи в цілому, а з іншого послабила ринкову дисципліну, саме розумінням банків, що є можливості їх підтримки державою у разі фінансових проблем.

Слід зауважити, що власники акцій збанкрутілого банку мають нести відповідальність за неефективне управління, яке власне і привело до банкрутства. Тому рекапіталізація не повинна призводити до будь-якої компенсації збитків власників акцій проблемного банку.

Очевидно, що уряду буде не просто продати акції рекапіталізованих банків хоча б за номінальною вартістю в той час як акції найбільших банків, наприклад АКБ «Укрсоцбанк» продаються по ціні 70 %, а ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» по ціні 80% від номінальної.

Світова та вітчизняна практика показує, що недостатність забезпечення банківськими ресурсами впливає на рівень стабільності та надійності банківської системи в цілому та на конкурентні позиції кожного з банку. Погіршення рівня достатності капіталу впливає на зниження ліквідності та рентабельності банківської установи і, звичайно, за умов збереження даної тенденції може призвести до банкрутства банку.

Неоднозначні також рекомендації МВФ, що спочатку рекомендує здійснити державну підтримку проблемних банків, які мають повертати борги зовнішнім позичальникам та надає під це кредити. У той же час коли зовнішні запозичення погашенні за рахунок внутрішніх банківських ресурсів, як це сталося з банком ПАТ «Надра», то МВФ вже рекомендує цей банк просто ліквідувати, не переймаючись задоволенням вимог великої кількості вітчизняних вкладників.

Отже, можна зробити такі висновки. Рекапіталізація комерційних банків державою, сприяла поверненню довіри вкладників до

банківської системи, але не була ефективною в діяльності окремо взятих банків. Фактично державний бюджет отримав додатковий тягар та було створено прецедент, який спричиняє послаблення ринкової дисципліни в банківському секторі. Рекапіталізація, за даних умов, не стала дієвим інструментом протидії банкрутству комерційних банків, тому що була проведена досить пізно. На нашу думку вона б мала попереджати можливе або раннє банкрутство.

На наш погляд, в умовах банківської фінансової кризи в Україні, рекапіталізація один із важливих інструментів державної підтримки банків у стадії банкрутства. Основними пріоритетними завданнями рекапіталізації банків має бути забезпечення стабільності банківської системи через вливання додаткового фінансування і відродження довіри клієнтів та гарантування прав вкладників і кредиторів. Однак, у даному випадку є сенс детально вивчати діяльність та фінансовий стан кожного окремо взятого банку з метою виявлення його впливу на систему в цілому.

Список літератури

1. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки, і шляхи запобігання: Монографія. — К.: Київ. нац. торг-екоп. ун-т, 2009. — 754 с.
2. Сколотяний Ю. Час умивати руки. Скільки ще платники податків годуватимуть рекапіталізовані банки? / Ю. Сколотяний, В. Пасочник // Дзеркало тижня. — 2010. — № 42 (822). — 13–19 листопада 2010. — Режим доступу: www.dt.ua/2000/2040/70794.

УДК 336.711:330.322.01

С. В. Онікієнко

канд. екон. наук, доцент кафедри банківських інвестицій, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

МОТИВАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ: РЕГУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ

У контексті дослідження причин участі банків в інвестиційній діяльності слід звернути особливу увагу на здатність банків найбільш ефективно вирішувати проблему трансформації. Як правило, вони мають активи, строковість яких перевищує строки виконання їх власних зобов'язань перед клієнтами і вкладниками, тобто фінансових вимог клієнтів; розміри окремих активів перевищують розміри окремих зобов'язань; ліквідність фінансових вимог клієнтів вище ліквідності активів, а рівень ризику активів банку вище ніж рівень ризиків його зобов'язань.